

Tillitsbarometern

Levande rapport 2

Panelundersökningen

Version 2

Kommande version: våren 2022

Innehåll

Inledning	1
Begreppet tillit	1
Fokus för tillitsbarometern: lokalsamhällestillit	2
Att mäta tillit	3
Vilka ingår i panelundersökningen?	4
Ett urval av resultaten	5
Relationen mellan olika former av tillit	7
Olika tillitgrupper	7
Relationen mellan tillitsgrupper och institutionell tillit	8
Relationen mellan tillitsgrupper och upplevd trygghet i närområdet	9

Inledning

Tillitsbarometern är en befolkningsundersökning som Statistiska centralbyrån (SCB) har utfört på uppdrag av Ersta Sköndal Bräcke högskola åren 2009, 2017 och 2020 med huvudfinansiering från Länsförsäkringsbolagens forskningsfond och med kompletterande bidrag från Riksbankens jubileumsfond, Vetenskapsrådet samt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och enskilda kommuner.

Undersökningen är en bred studie av social tillit i Sverige men genomförs med det huvudsakliga syftet att undersöka hur olika betingelser i lokalsamhället eventuellt påverkar medborgarnas tillit. Resultat från och analyser av den första undersökningen, som genomfördes av SCB 2009, har publicerats i boken *Den svala svenska tilliten* (SNS: 2013) samt i en rad vetenskapliga artiklar och bokkapitel. Publikationer med resultat som även inkluderar analyser av data från 2017 och 2020 anges på hemsidan.

I 2017 års undersökning tillfrågades respondenterna om de skulle kunna tänka sig att vara med igen om några år och svara på en liknande undersökning. Drygt 7 000 individer, motsvarande nästan 69 procent av de svarande i undersökningen, kryssade "Ja" på den frågan. Cirka tre år senare, det vill säga 2020, deltog 5 160 av dessa i undersökningen igen och besvarade en del nya frågor och många frågor som ställdes i frågeformuläret redan 2017.

Denna typ av panelundersökning, där respondenterna deltar vid flera insamlingstillfällen, gör det möjligt att bland annat studera hur respondenternas olika attityder, värderingar och åsikter utvecklas och förändras över tid. I denna rapport kommer vi huvudsakligen fokusera på förändringen av den sociala tilliten och dess samvariation med ett antal andra faktorer. Vi kommer därför i de kommande analyserna enbart inkludera de respondenter som svarade på enkäten 2017 respektive 2020.

Analys av *Tillitsbarometern* som inkluderar det stora urvalet av respondenter och samtliga undersökningsåren återfinns i vår *Levande rapport 1*, som också den finns [på vår hemsida](#). Där analyseras bland annat de mer generella trenderna i tillit över tid, såväl på nationell- som på lokal nivå. I samma rapport redovisas dessutom tilliten uppdelad på olika bakgrundsvariabler och i relation till en rad olika variabler, såsom upplevd trygghet, ojämlikhet och mångfald.

Även föreliggande rapport är "levande" i den mening att den regelbundet utvecklas och uppdateras. Den kommer också att fungera som ett underlag för kommande publikationer som listas efterhand på projektets hemsida.

Begreppet tillit

Social tillit formuleras ofta i termer av motsatspar. Till exempel har man identifierat en abstrakt och generaliserad form av tillit som närmast kan beskrivas som den syn man har på människans natur: som i grund och botten god eller ond. Den oftast använda frågan som avser att mäta tillit till andra har ursprungligen formulerats som en fråga med två olika svarsalternativ. Svarsalternativen till frågan var: att man i allmänhet kan lita på de flesta eller att man inte kan vara nog försiktig i umgänget med andra. En av de första som ställde vad som kommit att kallas den generella tillitsfrågan var Morris Rosenberg.

Rosenberg använde frågan som en av flera i ett sammansatt index där fokus låg på den tillfrågades syn på människans natur. Motsatsparen var misantropi (människohat) kontra filantropi (människokärlek). Senare forskning har ofta valt att använda den generella tillitsfrågan ensam som ett mått på generell tillit, eller tillit till människor i allmänhet som man inte har någon större kännedom om. Denna generella tillitsform har sedan vanligtvis kontrasterats med den partikulära tillit som vi har för specifika, kända individer, till exempel familjemedlemmar, vänner och bekanta.

Även andra tudelade (dikotoma) begreppspar har lanserats av forskare, till exempel moralisk kontra strategisk tillit, tunn och tät tillit, generell och kunskapsbaserad tillit, med flera. Dessa har i viss mån

speglat olika teoretiska perspektiv, till exempel spelteori kontra socialiseringsteorier. Förutom den mellanmännsliga, sociala tilliten har forskare dessutom intresserat sig mycket för variation i förtroendet – eller tilliten – för politiska institutioner, något som ibland benämns politisk tillit eller förtroende.

Under senare år har den empiriska forskningen om tillit kommit att bli mer nyanserad, bland annat tack vare att nya jämförande kvantitativa studier har använt fler frågor än den klassiska frågan Rosenberg använde. Detta har gjort att allt fler forskare har kunnat notera otydligheter och tvetydigheter och sökt sig fram mot allt bättre och mer komplexa upp- och indelningar av tillitsbegreppet för att fånga och ringa in flera olika dimensioner av begreppet tillit på såväl teoretisk nivå som i termer av operationalisering. Det sistnämnda har gjorts genom försök att skapa frågor som fångar vissa teoretiskt avgränsade underformer av tillit.

Fokus för tillitsbarometern: lokalsamhällestillit

Studier av den generella tillitens omfattning, villkor och samband med andra fenomen har dominerat medan den partikulära tilliten har fått betydligt mindre uppmärksamhet. Detsamma gäller även den form av tillit som vår studie i första hand riktar in sig på: tilliten i lokalsamhället. I detta perspektiv är det långt ifrån självklart var den partikulära tilliten slutar och den generella börjar eller om skillnaderna mellan dessa former handlar om grad eller art. Är till exempel tilliten till grannar partikulär eller inte? Och hur förhåller det sig med tilliten till andra som bor i ens närområde? Är denna främst ett uttryck för ens allmänna människosyn eller för handfasta och konkreta upplevelser av specifika individers pålitlighet? Denna osäkerhet vad det gäller tilliten i det lokala samhället kommer till uttryck i litteraturen där vissa forskare klassificerar tillit till grannar som partikulär emedan andra uppfattar den som en aspekt av den generella tilliten.

Under arbetet med analyserna av data från *Tillitsbarometern 2009* blev begränsningarna med den tidigare tudelningen av tillitsbegreppet, i en generell och partikulär tillit, alltmer uppenbara. I en dialog mellan läsning av tillitslitteraturen och de preliminära analyserna av våra egna data, där analysen av variationen i tillit mellan människorna i olika kommuner och lokalsamhällen var central, visade sig begreppspar som å ena sidan betonade det generella och abstrakta, å den andra sidan det partikulära och individuella, vara väldigt trubbiga verktyg för att beskriva variationen mellan olika lokalsamhällen.

Våra data gav vid handen att såväl den generella synen på andra människor som upplevelsen av nära och kära i tillitstermer såg liknande ut i Sverige, åtminstone när man beaktade faktorer som kön, ålder, inkomst, etc. Vad vi däremot fann var skillnader mellan olika kommuner och lokalsamhällen när det gällde hur människorna där uppskattade pålitligheten hos dem som bodde i deras närområde och hur de uppfattade de individer med vilka de delade grannskap, stadsdel och kommun. Låt oss ta några exempel från vår egen undersökning från 2009. Ungefär samma andel, mellan 62 och 65 procent, litade på folk i allmänhet i Sundbyberg, en kommun i Storstockholm som ligger nära Stockholms innerstad, i Norrtälje, en kommun längs Upplandskusten och i Katrineholm, i hjärtat av Sörmland. De tillfrågade i alla tre kommunerna angav i genomsnitt lika stor tillit till familj, vänner och släkt. Men andelen som litade på människor "som bodde i samma område" varierade mycket, från 48 procent i Sundbyberg till 68 procent i Norrtälje och 75 procent i Katrineholm. Andelen som litade på sina grannar varierade även den stort: från 58 procent i Sundbyberg till runt 80 procent i Norrtälje och Katrineholm. Även när vi senare hade fördjupat vår empiriska statistiska granskning, bland annat med hjälp av flernivåanalyser, så återstod en hel del av skillnaderna och variationen.

Med andra ord, när vi analyserade resultaten utifrån ett lokalt perspektiv stod det klart att begränsningarna med den tudelade förståelsen av tillit som vi här redovisat framför allt hade att göra med en okänslighet för det lokala sammanhanget eller platsens betydelse. En studie som fokuserade enbart på partikulär och generell tillit skulle med nödvändighet misslyckas med att fånga dessa viktiga skillnader och variationer mellan olika lokalsamhällen. Den endimensionella principen – att individer antingen känner varandra eller inte – som datainsamling och analys ofta byggde på behövde omprövas

och ersättas. De former av lokalsamhällestillit som vi preliminärt har identifierat ovan har inte primärt att göra med grad av bekantskap mellan människor, det vill säga om individerna ifråga är vänner eller främlingar, utan snarare med rumsliga gränser och erfarenheter av lokalsamhället samt om föreställningar och fördomar kring den lokala gemenskapen.

Sammanfattningsvis menar vi att denna tydligt urskiljbara och rumsligt begränsade form av tillit – som är en produkt av erfarenhet inom ett avgränsat område där man bor och som vi kallar *lokalsamhällestillit* – är ett nödvändigt verktyg för att kunna genomföra en analys som kan erbjuda en mer djupgående förståelse för tillitens rötter och karaktär samt de villkor under vilken den kan frodas och bevaras eller undergrävas och förstöras. Denna lokalsamhällestillit – eller misstro/misstänksamhet – är till del baserad på faktiska personliga erfarenheter av människor och händelser och till del ett uttryck för föreställningar och fördomar som förmedlats indirekt via media, samtal med anhöriga och grannar, inklusive rykten "på orten" som man i sinom tid gjort till del av sin egen föreställningsvärld.

Att gå bortom den traditionella uppdelningen mellan generell och partikulär tillit genom att introducera lokalsamhällestillit som en separat och avgränsad tillitsform handlar inte enbart om ett teoretiskt eller empiriskt ställningstagande utan har även reella konsekvenser som rör det praktiska, dagliga och politiska livet. För det första så medför det en möjlighet till en delvis förändrad syn på vilken typ av eventuella politiska åtgärder som kan behövas för att upprätthålla olika former av tillit. Generell och partikulär tillit påverkas bara marginellt och över längre tid av lokala variationer i faktorer knutna till omgivningen, medan däremot lokalsamhällestilliten verkar vara mycket mer känslig för variation och förändring i omgivningen eller kontexten. För det andra har de tre formerna av tillit olika potential vad det gäller förmågan att gemensamt lösa vissa typer av problem och att handla kollektivt. Lokalsamhällestillit verkar helt enkelt föra med sig en större potential till att lösa gemensamma problem i grannskap, bostadsområden och kommuner än vad som är fallet för generell eller partikulär tillit. Vi drog därför slutsatsen att lokalsamhällestillit är annorlunda jämfört med de andra två tillitsformerna och beslöt att låta just analysen av lokalsamhällestilliten utgöra ett primärt fokus för vår undersökning och våra analyser.

Att mäta tillit

Föreliggande rapport kommer att använda sig av ett flertal frågor för att mäta och undersöka tillitens olika dimensioner. För respektive form av tillit har ett sammansatt index konstruerats av ett antal frågor. De tre tillitsindexen varierar mellan 1 och 100, där 0 indikerar avsaknaden av tillit och 100 maximal tillit. I tillägg till de sammansatta indexen, som anger den genomsnittliga andelen respondenter som har tillit, redovisar vi även resultat med avseende på den klassiska Rosenbergs-frågan, då den fortsatt används ofta i många nationella och internationella undersökningar och jämförelser gällande den generella tilliten.

Frågorna som ingår i indexen för respektive form av tillit återfinns i tabellen nedan. Som framgår där, kan de olika formerna av tillit placeras på ett kontinuum från den mest generella till den mest specifika tilliten. Den generella tilliten handlar om tilliten till människor i största allmänhet, medan den partikulära tilliten rör konkreta individer i vår närmaste krets. Lokalsamhällestilliten utgör en mellankategori av människor som man kanske inte känner men som ingår i ett gemensamt lokalsamhälle.

Tabell 1. Tillitens olika dimensioner

Generell tillit

- Man bör lita på sina medmänniskor utan att ha säkra bevis för att man verkligen kan göra det
- Man gör rätt i att lita på andra människor även om man inte känner dem så väl
- De flesta människor skulle försöka utnyttja mig om de fick chansen
- Tycker du på det hela taget att man kan lita på de flesta människor eller tycker du att man inte kan vara nog försiktig i umgänget med andra människor?

Lokalsamhällestillit

Hur mycket litar du på olika grupper av människor?

- De som bor i din kommun
- De som bor i området där du bor
- Dina grannar

Partikulär tillit

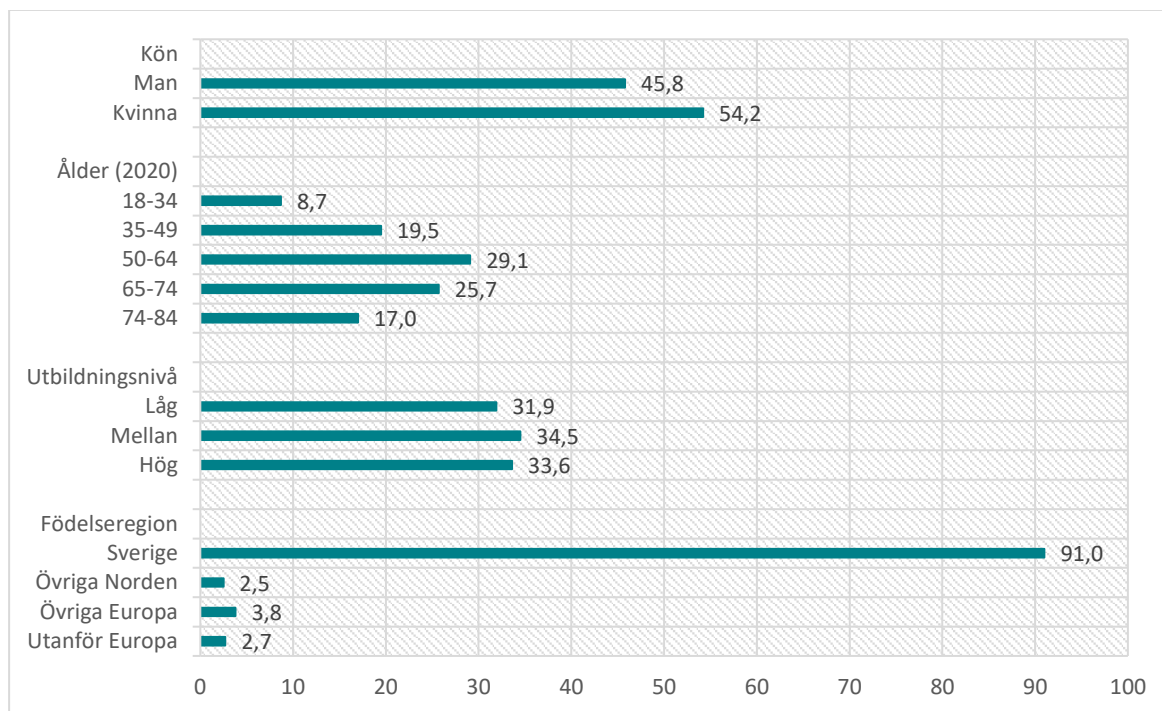
Hur mycket litar du på olika grupper av människor?

- Dina vänner och bekanta
  - Din släkt
  - Din familj
-

Vilka ingår i panelundersökningen?

Som nämndes inledningsvis bygger de kommande analyserna i denna rapport på svaren från de respondenter som deltog såväl i 2017 och 2020 års undersökningar. Dessa var 5 160 individer. En närmare beskrivning av vilka dessa är återfinns i figuren nedan. Det är något större andel kvinnor än män som ingår i panelen och en överväldigande majoritet är födda i Sverige (91 procent). Drygt 29 procent av respondenterna är i åldern 50–64 år och 8,7 procent i åldern 18–34 år. Knappt 32 procent består av respondenter med låg utbildning (förgymnasial utbildning, inklusive studieförberedande och yrkesinriktade utbildningar) och 34 procent med hög utbildning (effergymnasial utbildning 3 år eller längre).

Figur 1. Information om vilka som ingår in panelundersökningen

Kommentar: Utbildningsnivå, låg= förgymnasial utbildning (i denna kategori ingår även studieförberedande och yrkesinriktade utbildningar kortare än 2 år), mellan= treårig gymnasial upp till högst 2 tvåårig högskoleutbildning, hög=effergymnasial 3 år eller längre.

Ett urval av resultaten

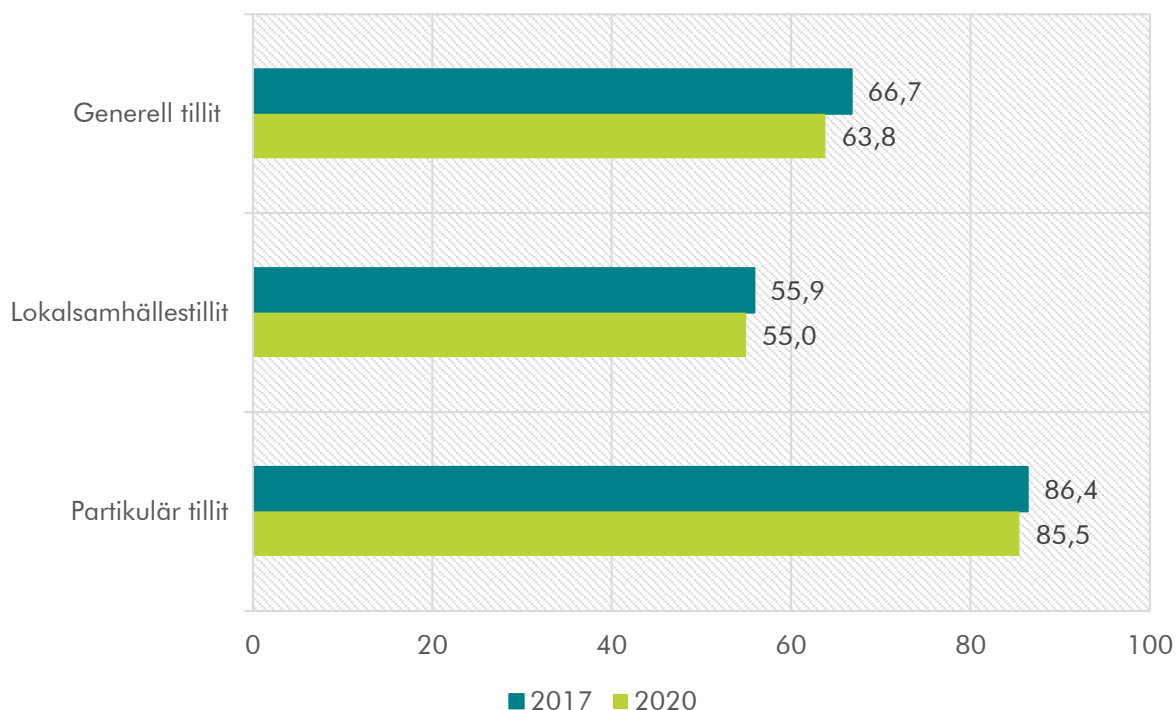
I denna del av rapporten kommer vi presentera ett urval av de hittills erhållna resultaten från panelundersökningen. I Figur 2 nedan presenteras utvecklingen av tillitens olika dimensioner för panelundersökningens två insamlingstillfällen.

Först och främst visar figuren att det är en större genomsnittlig andel som har tillit till sin familj, släkt och vänner och bekanta (partikulära tilliten) än till människor i allmänhet och i loksamhället. Detta gäller för såväl 2017 och 2020. Därtill visar resultaten att en större andel litar på människor i allmänhet än sina grannar eller människor som bor i deras område och kommun. Vi kan till exempel se att 2017 låg den generella tilliten på 66,7 procent, medan motsvarande siffra för lokalsamhällestilliten var 55,9 procent.

Jämförelse över tid visar att andelen som har tillit, oavsett form, ligger stabil. Endast när det kommer till den generella tilliten kan vi se en statistiskt säkerställd minskning med knappt 3 procentenheter från 2017 till 2020. I övrigt finns ingen statistiskt säkerställd förändring.

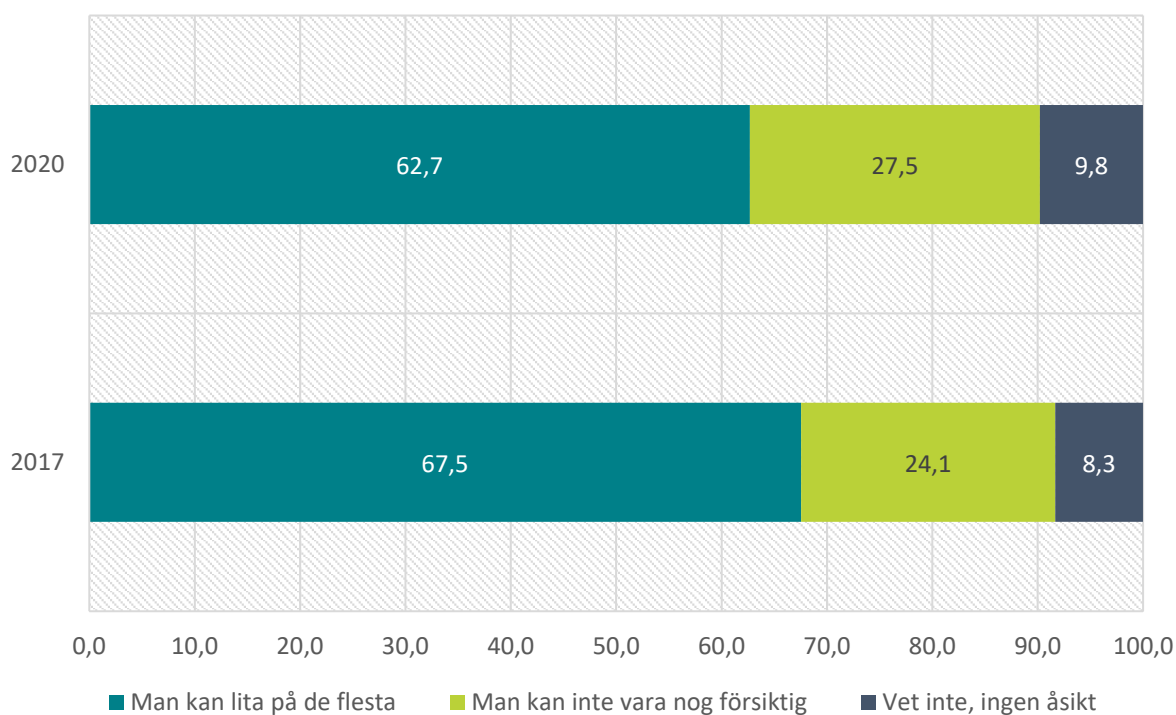
På det hela taget är tillitsnivåerna bland respondenterna i panelundersökningen något högre jämfört med nivåerna för respondenter som ingår det stora urvalet (se vår första levande rapport).

Figur 2. Tillitens utveckling över tid

I Figur 3 redovisas resultaten för den klassiska tillitsfrågan. Resultaten visar bland annat att en hög andel av deltagarna lita på de flesta (67,7 respektive 62,7 procent). Denna andel har dock minskat med några procentenheter över tid. Cirka en fjärdedel uppgav att man inte kunde vara nog försiktig i umgänget med andra människor. Mellan 8 till knappt 10 procent uppgav att de inte vet eller har ingen åsikt i frågan.

Figur 3. Den klassiska tillitsfrågan

Relationen mellan olika former av tillit

I detta avsnitt tar vi en närmare titt på samvariationen eller samband mellan olika former av tillit. Korrelationskoefficienten går från 0 till 1 (eller -1), där en högre siffra indikerar en starkare korrelation mellan två variabler. Som framgår av tabellen nedan är sambanden mellan olika former av tillit, såväl inom respektive undersökningsår som över tid, positiva.

Vi ser till exempel att den generella tilliten vid 2017 års undersökning har ett statistiskt säkerställt samband med lokalsamhällestilliten ($r=,58$) och den partikulära tilliten ($r=0,37$) vid samma tidpunkt. Detta innebär mer specifikt att individer med höga nivåer av generell tillit också vanligtvis har höga nivåer av lokalsamhällestillit och partikulär tillit. Därtill visar resultaten att de individer som hade höga nivåer av tillit vid 2017 års undersökning hade även tre år senare höga nivåer av tillit.

I andra analyser, som inte har inkluderats i denna rapport, kunde vi dessutom visa att det föreligger en reciprok eller ömsesidig relation mellan de olika formerna av tillit. Detta innebär lite förenklat att en tillitsform verkar kunna orsaka eller förklara förekomsten eller förändringen av andra tillitsformer över tid.

Tabell 2. Samband mellan olika former av tillit över tid

	1	2	3	4	5	6
1 Generell tillit 2017	1					
2 Lokalsamhällestillit 2017	0,58	1				
3 Partikulär tillit 2017	0,37	0,51	1			
4 Generell tillit 2020	0,64	0,46	0,31	1		
5 Lokalsamhällestillit 2020	0,47	0,63	0,37	0,58	1	
6 Partikulär tillit 2020	0,31	0,36	0,56	0,35	0,50	1

Olika tillitgrupper

I mer fördjupande analyser ville vi undersöka förändringar i tillit i över tid. Detta gjordes med hjälp av en korstabulering av den klassiska tillitsfrågan över tid. Resultaten redovisas i Tabell 3. Av de 3 568 respondenter som vid 2017 års undersökning uppgav att de kan lita på de flesta människor, uppgav 82,4 procent (2940) samma svar 2020. Drygt 12 procent av dessa svarade i stället att "man kan inte vara nog försiktig", medan 5,4 procent svarade "vet inte, ingen åsikt". Detta är en indikation på att tilliten är stabil över tid.

Av de 1 064 respondenter som 2017 uppgav att "man kan inte vara nog försiktig", svarade drygt 61 procent av de samma sak vid 2020 års undersökning. Nästan 30 procent av de svarade i stället att man kan lita på de flesta och knappt 9 procent "vet inte, ingen åsikt". Det är således en lägre andel av de som inte har tillit som stannar kvar i samma kategori tre år senare, i jämförelse med de som hade tillit.

Vid 2017 års undersökning kryssade 358 respondenter i svarsalternativet "vet inte, ingen åsikt". Av dessa uppgav drygt 31 procent samma svar 2020, medan drygt 42 procent uppgav i stället att man kan lita på de flesta och nästan 27 procent att man inte kan vara försiktig nog. Detta visar "vet ej" gruppen är relativt rörlig och ostabil över tid, inte minst i jämförelse med de som angav andra svar på tillitsfrågan.

Tabell 3. Olika tillitsgrupper

	Generell tillit 2020			
Generell tillit 2017	Man kan lita på de flesta	Man kan inte vara nog försiktig	Vet inte, ingen åsikt	Total

Man kan lita på de flesta	82,40% (2940)	12,20% (436)	5,40% (192)	100% (3568)
Man kan inte vara nog försiktig	29,90% (318)	61,20% (651)	8,90% (95)	100% (1064)
Vet inte, ingen åsikt	42,20% (151)	26,50% (95)	31,30% (112)	100% (358)

I ett nästa steg vill vi undersöka vilka faktorer som hänger samman med förflyttningarna och ändringarna i generell tillit över tid och därför skapade vi, baserad på resultaten i Tabell 3 ovan, olika tillitsgrupper:

1. **Stabila högtillitare (2940)** består av de respondenter som vid båda insamlingstillfällena uppgav att man kan lita på de flesta.
2. **Stabila lågtillitare (651)** består av de respondenter som vid båda insamlingstillfällena uppgav att man *inte* kan vara försiktig nog.
3. **Nya lågtillitare (436)** består av de respondenter som 2017 uppgav att de litar på de flesta, men inte tre år senare (alltså 2020).
4. **Nya högtillitare (318)** består av de som 2017 uppgav att man *inte* kan vara försiktig nog, men som tre år senare uppgav att man kan lita på de flesta människor.

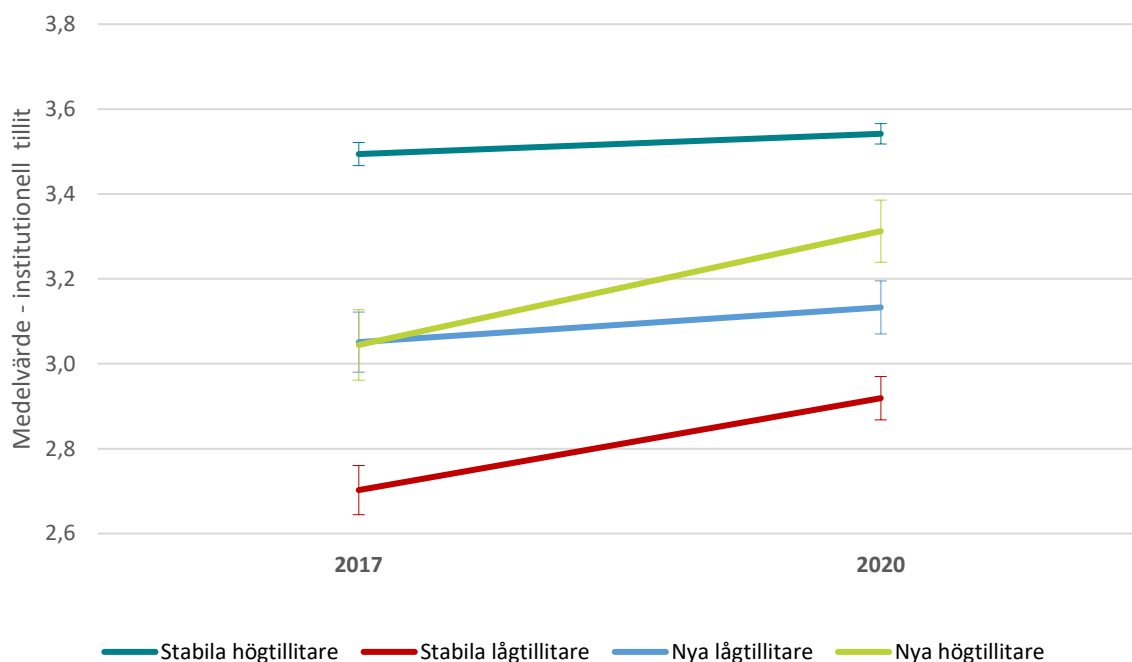
Relationen mellan tillitsgrupper och institutionell tillit

En av de faktorerna som ofta tas upp och diskuteras i relation till den sociala tilliten är politisk eller institutionell tillit. Det finns olika hypoteser om relationen mellan dessa två huvudformer av tillit. Medan vissa forskare menar att variablerna inte är relaterade till varandra på individnivå, hävdar andra att det visst finns ett samband mellan dem, om än ett svagt sådant. De empiriska resultaten är således inte entydiga. I denna rapport vill vi undersöka om tilliten till olika samhällsinstitutioner på lokal nivå över tid hänger samman med olika tillitsgrupper. Indexet för den institutionella tilliten, där en högre siffra indikerar en högre genomsnittlig tillit, omfattar följande sju institutioner: de/det styrande politiska partierna/et, förskolor, grundskolan, äldreomsorgen, polisen, sjukvården och arbetsförmedlingen.

Resultaten visar först och främst att den institutionella tilliten har ökat något från 2017 till 2020 bland samtliga tillitsgrupper, även om ökningen är inte statistiskt signifikant bland alla grupper. Därtill visar resultaten att det finns ett samband mellan tillitsgrupper och institutionell tillit. Stabila högtidigare har genomsnitt högre institutionell tillit jämfört med de andra tillitsgrupperna, såväl 2017 som 2020. Lägst institutionell tillit har stabila lågtillitare, även om deras tillit ökat något över tid.

En grupp som utmärker sig här är de *nya högtillitarna*. Vid 2017 års undersökning fanns ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan denna grupp och *nya lågtillitare* vad gäller institutionell tillit, men tre år senare finns en sådan skillnad. Detta visar att i takt med en högre grad av generell tillit ökade också den institutionella tilliten hos respondenter i denna grupp.

Figur 4. Tillitsgrupper i relation till institutionell tillit över tid

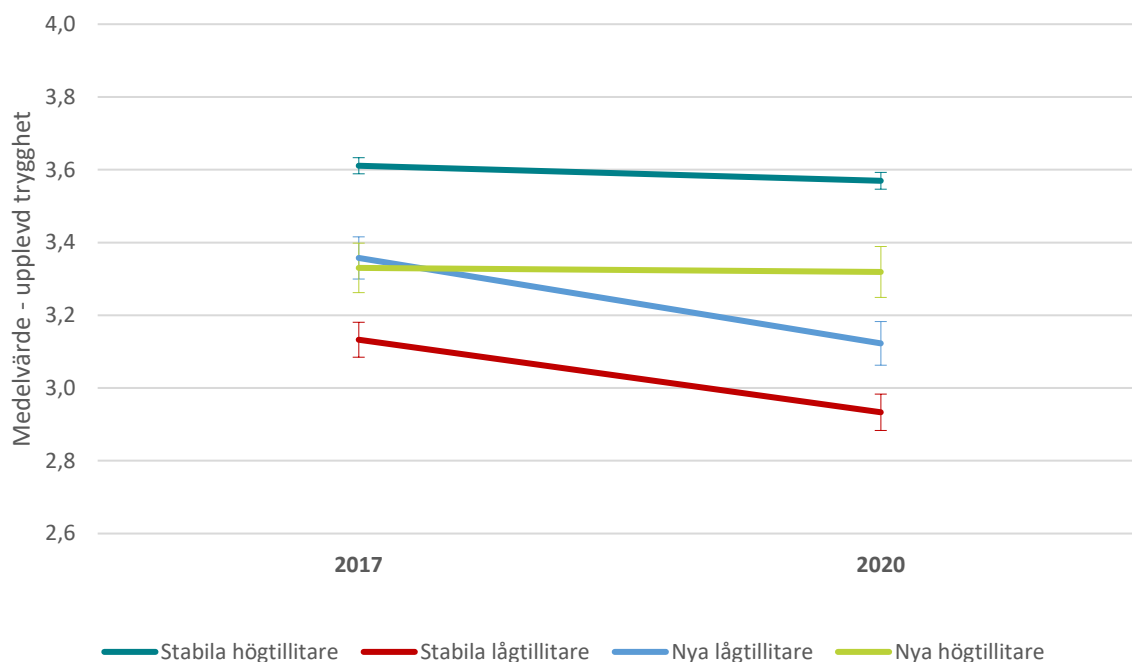
Relationen mellan tillitsgrupper och upplevd trygghet i närområdet

I detta avsnitt av denna rapport fokuserar vi på graden av trygghet som allmänheten upplever när de vistas i närområdet där de bor på dagtid och i kvällstid. Trygghet eller otrygghet i utomhusmiljöer är intimt sammanflätade med tillit eller bristen på densamma. Inom forskningen som fokuserar på hur utomhusmiljöer i bostadsområden påverkar beteendet i omgivningen beskrivs ofta det så kallade "krossade fönstrets effekt", som betonar att om ett fönster förblir krossat och inte byts ut följs denna passivitet ofta av att fler fönster eller andra föremål i närområdet utsätts för vandalisering. I linje med denna hypotes visar studier att i utomhusmiljöer som är nedskräpade och där byggnader inte underhålls ordentligt starkt korrelerar med ett antal faktorer som upplevd stress, minskad trygghet och en känsla av utsatthet hos dem som bor i sådana områden (Trägårdh m.fl., 2013).

Våra resultat presenterade här och i den första levande rapporten visar att det finns ett samband mellan tillitsgrupper och upplevd trygghet. Först och främst visar våra resultat att den upplevda tryggheten bland samtliga respondenter i undersökningen är relativt hög. Den genomsnittliga upplevda tryggheten i undersökningen för 2017 och 2020 låg på 3,47 respektive 3,38 på en skala från 1 till 4, där högre siffror indikerar mer upplevd trygghet i närområdet på dagtid och i mörkret. Däremot i alla våra undersökningskommuner är det vanligare att människor känner sig mindre trygga när de går i sitt närområde i mörkret än när det är ljus ute.

Samtidigt visar figuren nedan att *stabila högtillitare* känner sig i genomsnitt mer trygga när de vistas i närområdet i jämförelse med andra tillitsgrupper. Detta gäller såväl 2017 som 2020. Lägst upplevd trygghet visar *stabila lågtillitare*. Den grupp som återigen utmärker sig är de *nya högtillitarna*. Vid 2017 års undersökning fanns ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan denna grupp och *nya lågtillitare* gällande upplevd trygghet, men tre år senare finns en sådan skillnad. Detta främst på grund av att gruppen *nya lågtillitare* upplever i genomsnitt en lägre trygghet 2020 jämfört med 2017, medan gruppen *nya högtillitare* ligger kvar på en hög stabil nivå. Sammantaget visar alltså resultaten att tilliten och den upplevda tryggheten samvarierar och hänger samman över tid.

Figur 5. Relationen mellan trygghet och olika tillitsgrupper över tid

Relationen mellan tillitsgrupper och optimism

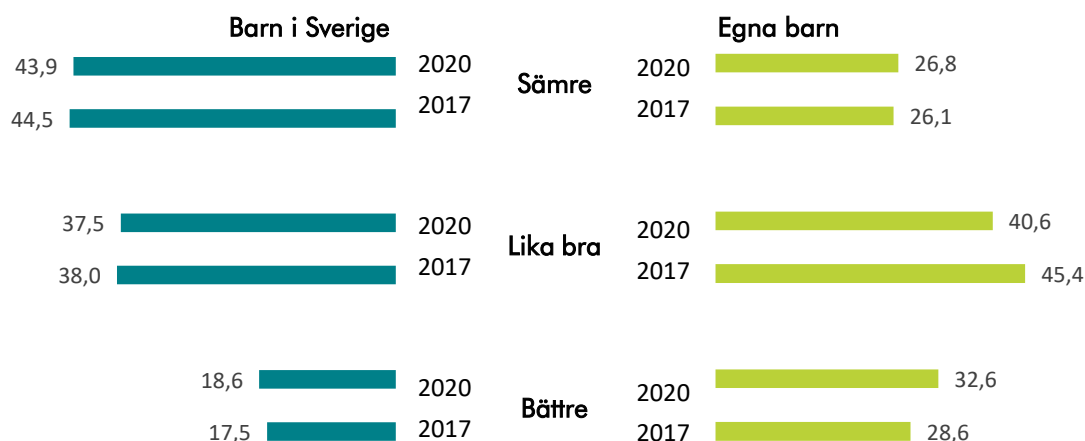
Ytterligare en faktor som anses samvariera med den sociala tilliten är optimism. Människors tillit är alltid präglad av en viss osäkerhet, men om man har en positiv och optimistisk syn på framtiden minskas denna osäkerhetskänsla. Därtill, om optimism saknas, försvagas kraftigt benägenheten att satsa på osäkra, tillitsbaserade relationer med andra (Trägårdh m.fl., 2013). Överlag förväntas alltså en optimistisk hållning upprätthålla och sammanfalla med en hög grad av tillit.

I denna rapport mäter vi graden av optimism hos våra respondenter med hjälp av följande två frågor: (1) Om du tänker på barnen i Sverige i dag tror du att de kommer att ha det bättre eller sämre om 20 år än vad du själv har det idag? (2) Om du har egna barn i åldern 0–18 år, tror du att de kommer att ha det bättre eller sämre när de når samma ålder som du själv har idag?

De deskriptiva resultaten över dessa två frågor presenteras i Figur 6. Ungefär 44 procent av respondenterna uppger 2017 respektive 2020 att barnen i Sverige kommer ha det sämre om 20 år, medan 38 procent uppger att de kommer ha det *lika bra*. Däremot uppger mellan 17–19 procent att om 20 år kommer dessa barn att ha det *bättre*. Dessa resultatet visar att betydande andel av de svarande inte är särskild optimistiska inför framtiden för barnen i Sverige, även om en majoritet uppger att de kommer ha det lika bra eller bättre.

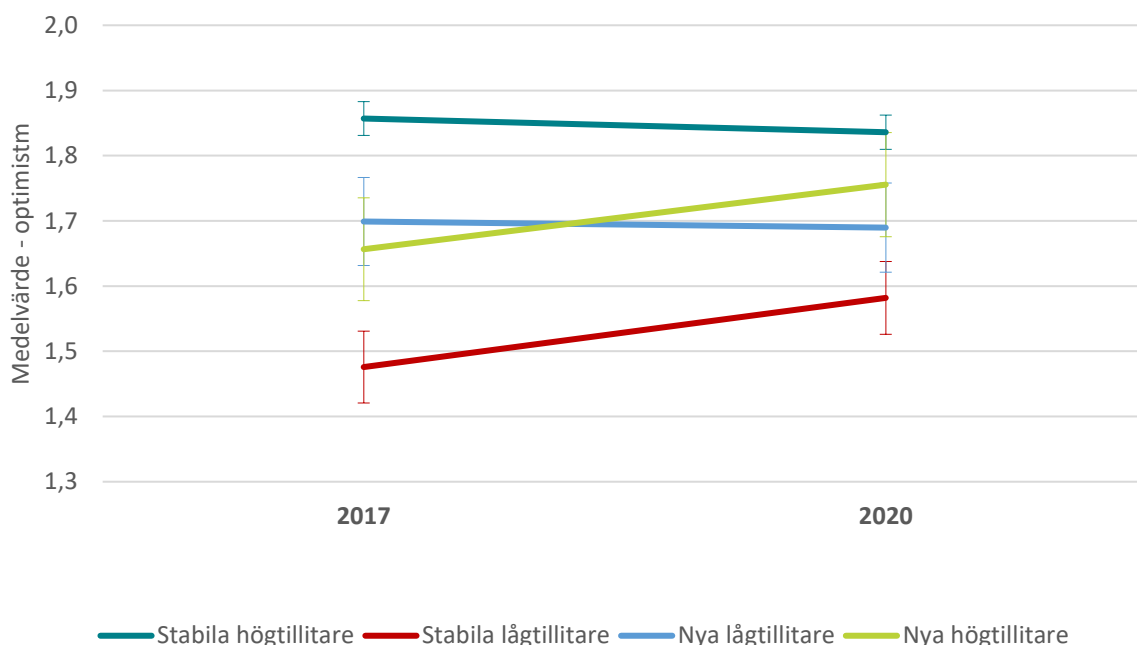
När det kommer till de egna barnens framtid (figuren till höger) är det däremot en betydlig lägre andel (26–27 procent) som uppger att de kommer ha det *sämre*. Mellan 29–33 procent uppger att de egna barnen kommer ha det *bättre* när de når samma ålder som respondenterna själv, medan mellan 41–45 procent uppger att de kommer ha det *lika bra*. Sammantaget visar dessa resultat att en majoritet av respondenterna är optimistiska inför barnens framtid.

Figur 6. Optimism över tid

I ett nästa steg tog vi även en titt på relationen mellan olika tillitsgrupper och ett genomsnittligt index av optimism, som i själva verket består en sammanslagning av de två frågorna som redovisats ovan. En högre siffra indikerar således ett högre genomsnittligt värde på optimism inför barnens framtid. Resulten redovisas i Figur 7. Den visar ett antal intressanta resultat. Först och främst, kan vi konstatera att gruppen *stabila högtillitare* uppvisar en högre grad av optimism inför barnens framtid jämfört med de andra tillitsgrupperna. *Stabila lågtilligare* uppvisar däremot lägst optimism. Därutöver kan vi också konstatera att optimismen hos individer som ingår i gruppen *nya högtillitare* ökar något över tid. Även om den ökningen inte är statistisk säkerställd, så leder den till att den gruppen inte längre skiljer sig i fråga om optimism från stabila högtillitare. Samtidigt är det värt att notera att optimismen bland samtliga tillitsgrupper är relativt stabil över tid. Allt som allt visar dessa presenterade resultat, men också andra andra genomförda analyser på samma material, att det finns en positiv relation mellan tillit och optimism.

Figur 7. Relationen mellan optimism inför barnens framtid och olika tillitsgrupper

Det som ni hittills har tagit del av är ett urval av analysers om bygger på vår panelstudie. I denna rapport har ambitionen varit att visa på hur tilliten hänger samman och samvarierar med olika viktiga faktorer, såsom institutionell tillit, trygghet och optimism. Som poängterades inledningsvis så är denna rapport "levande" i den mening att den regelbundet utvecklas och uppdateras. I kommande versioner

av rapporten kommer vi därför att undersöka relationen mellan tillit och en rad andra centrala faktorer. Samtidigt kommer analyserna i denna rapport att fungera som ett underlag för kommande vetenskapliga publikationer som listas efterhand på projektets hemsida.

ERSTA
SKÖNDAL
BRÄCKE
HÖGSKOLA

Tillitsbarometern

För mer information kontakta
Lars Trägårdh
Ersta Sköndal Bräcke högskola
www.esh.se/tillitsbarometern